

BESZÁMOLÓ

a Szerzői Jogi Szakértő Testület 2015. évi működéséről

I. A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezeti és működési rendje

A Szerzői Jogi Szakértő Testület (a továbbiakban: a Testület vagy SZJSZT) a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) 101. §-ának (1) bekezdése szerint a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (a továbbiakban: SZTNH) mellett működik. A Testület tagjait az igazságügyért felelős miniszter a kultúráért felelős miniszterrel egyetértésben ötéves időtartamra nevezi ki. A legfeljebb kétszáz fős Testületnek, illetve a Testület tizenöt tagú elnökségének és elnökének a kinevezésére vonatkozóan a Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r.) 2. és 3. §-a tartalmaz további rendelkezéseket.

II. Elnökségi ülések

A Testület működését [a Korm. r. 4. §-ának (3) bekezdése alapján] figyelemmel kísérő és értékelő Elnökség, amelyet a Korm. r. és az Ügyrend szerint évenként legalább egy alkalommal kell összehívni. Az elnökség 2015 folyamán két alkalommal tartott ülést (2015. január 21. és 2015. szeptember 30.). Az elnökségi ülések jegyzőkönyveit az *1. számú melléklet* tartalmazza.

III. Megkeresések, illetve megbízások és az azok alapján született szakértői vélemények

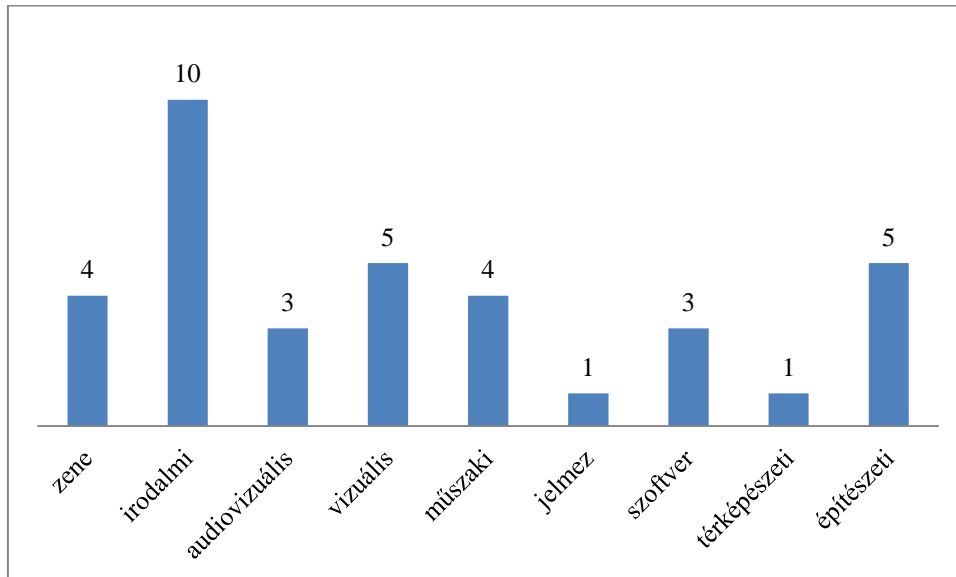
Az Szjt. 101. §-ának (1) és (3) bekezdése, illetve a Korm. r. 1. §-a alapján, a Testület szerzői jogi jogvitás ügyekben felmerülő szakkérdésekben a bíróságok és más hatóságok megkeresésére, illetve – a felhasználási jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben – peren kívüli megbízás alapján ad szakvéleményt.

2015-ben összesen 41 szakvélemény-adásra irányuló felkérés, kirendelés, illetve árajánlat-kérés érkezett a testülethez. 21 ügyben bíróságok (járásbíróságok, törvényszékek), 3 ügyben nyomozóhatóságok kirendelése alapján, 8 ügyben megbízás alapján (ügyvédi irodák, helyi önkormányzatok, magánszemélyek és gazdasági társaságok) készültek szakértői vélemények. Az évben elkészült szakértői vélemények száma 30 volt, ebből 6 az előző évről áthúzódott ügyben készült, további kiegészítő szakvélemények száma pedig 2 volt. A szerzői és kapcsolódó jogok széles körét átfogó szakvélemények leggyakrabban az irodalmi művekkel, vizuális művekkel, az építészeti és számítógépi programalkotással foglalkoztak, valamint az összetettebb, több műfajt is érintő kérdésekre irányultak. Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemlében 13 szakvélemény jelent meg. A szakértői vélemények elkészítésében 63 szakértő és 2 külső szakértő vett részt.

A szerzői és kapcsolódó jogok széles spektrumát felölelő szakvélemények a leggyakrabban a szak- és szépirodalmi művekkel (10), építészeti és képzőművészeti alkotásokkal (5-5),

valamint a zeneművekkel (4) kapcsolatos szakkérdésekre adtak választ. 2015-ben mindössze 3-3 szakvélemény foglalkozott az audiovizuális művekkel és a szoftverekkel. A 1-1 térképészeti és jelmezterv tárgyú megbízás mellett külön érdekességként jelent meg négy műszaki tárgyú kirendelés is, amelyben kerékpárvázzal vagy transzformátorolaj-szivattyúval kapcsolatban kértek szakvéleményt.

A szakvélemények műtípusok szerinti megoszlása

Az SZJSZT által 2015-ben ellátott ügyekre vonatkozó kimutatást a 2. számú melléklet tartalmazza.

IV. Néhány tipikus, illetve jelentősebb ügy

1. SZJSZT 08/15 Rézmetszet, rézkarc nyomólemezzel szerzői jogi oltalma

A Testülethez intézett kérdés arra vonatkozott, hogy a rézkarcok elkészítéséhez használt nyomólemezek az Szjt. szerinti művészeti alkotásnak minősülnek-e.

Az eljáró tanács a szakvéleményében először utalt arra, hogy a rézmetszésnek régi hagyománya van és a rézmetsző művészként történő megítélése már a XIX. század közepén elismert volt a szakirodalomban. A magyar joggyakorlat és jogirodalom egyetért abban, hogy az egyéni, eredeti jellegű rézmetszet, rézkarc az Szjt. 1. § (2) bekezdés h) pontja szerinti képzőművészeti alkotásnak minősül, azonban sem a szakirodalom sem a jogirodalom nem foglalkozik azzal, hogy vajon a rézkarcok, rézmetszetek nyomásához elkészített *nyomólemezek* szerzői műnek, képzőművészeti alkotásnak minősülnek-e. A szakvélemény szerint „[a] nyomólemez az alkotási folyamat részeként létrejött közbenső műként már magában hordozza a nyomólemezzel nyomtatott végleges kép lényeges, egyéni, eredeti jelleggel bíró jegyeit, vagyis a képen látható formákat, vonalakat, kompozíciót, mondanivalót, és ily módon a felhasználásával létrejött végleges képtől, azaz szerzői alkotástól ugyan némileg eltérő, attól különböző, azonban a szerzői jogi oltalomra önmagában alkalmas önálló szerzői műnek tekintendő.”

A megbízó által feltett kérdés másik lényeges aspektusa az, hogy ha a nyomólemez szerzői mű, akkor a követő jog szempontjából eredeti műalkotásnak kell-e tekinteni. Az Szjt. 70. §-a a BUE és a Követő jog irányelv rendelkezéseit vette át, amelyek a nyomólemezt kifejezetten nem említik meg. Az eljáró tanács által a szakvéleményben levezetett megállapításokból az következik, hogy követő jog és jogdíj megilleti a művészt „*a nyomólemez műkereskedő útján történő visszterhes tulajdonjog átruházása után is, hiszen maga a nyomólemez önmagában is egy önálló képzőművészeti alkotásnak, metszetnek tekintendő.*”

2. SZJSZT 09/15 Kerékpár vázszerkezethez kapcsolódó szerzői jogok; SZJSZT 19/15 Műszaki berendezés terveinek szerzői jogi védelme

A 2015. évben több műszaki tárgyú kirendelés, illetve megbízás érkezett a Testülethez. A rendelkezésre bocsátott iratokból az a tendencia állapítható meg, hogy egyes üzleti-szakmai visszaéléseket szerzői jogi jogsértésre történő hivatkozással kívánják polgári vagy büntetőjogi úton érvényesíteni.

Az első esetben a bíróság és a felek összesen 17 kérdést intéztek a testülethez, amelyek többsége nem tartozott a Testület hatáskörébe. A Törvényszék által feltett fő kérdés szerint az alperes által értékesített kerékpárokban alkalmazott *kerékpárváz* esetében megállapítható-e azok szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege? Az eljáró tanács a szakvéleményében részletesen ismertette az egyéni, eredeti jelleget, a funkcionalitást és az alkotói mozgásteret, és további támpontokat nyújtott, amellyel segíteni megpróbálta a bíróságot a döntése meghozatalában. A tanács ismertette a kerékpárvázak egyénisége, eredetisége megállapításánál figyelembe veendő szempontokat is. „A tanács véleménye szerint egyéni, eredeti jelleggel csak a kerékpárváz homlokcsövét az ülőcsővel összekötő kialakítás bír. A homlokcső és az alsó, illetve felső cső találkozásánál alkalmazott lapos megerősítést a tanács elsősorban műszaki megoldásként értékelte, amely nem a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jelleget tükröz, hanem a célzott műszaki funkciót hivatott ellátni. Az alsó és a felső csövet összekötő négyzet alakú merevítő esetében már nagyobb volt az alkotói szabadságfok, így az hozzájárul a kerékpárváz elülső részének egyéni, eredeti jellegéhez. A váz hátsó része, azon belül a láncvilla, a támvilla, a villa átkötő, a hátsó papucs, valamint a láncvédő rögzítő lemez és kontra lemez szintén funkcionális elemek, amelyekben nem nyilvánul meg a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jelleg. A homlokcsőre felhegesztett kosártartó formája és mérete bár valóban változatos formát ölthet, ezek közül a sarkok közelében furattal ellátott négyzet alakú lap olyan egyszerű formának tekinthető, amely kizárólag a műszaki feladat ellátására szolgál, így szintén nem érhető benne tetten egyéni, eredeti jelleg.”

A tanács a Törvényszék kérdésére adott válaszában kifejtette, hogy a kerékpár az Szjt. 1. § (2) bekezdésének o) pontja alá tartozó ipari tervezőművészeti alkotásnak minősülhet. A szellemi tevékenységből fakadó egyéni, eredeti jelleg, abban az esetben állapítható meg, ha bizonyítást nyer, hogy a kerékpárváz az alperes saját szellemi alkotása. Ez akkor teljesül, ha (a) felperes kerékpárváza későbbi, vagy (b) felperes kerékpárváza korábbi, de nem valószínűsíthető, hogy alperes arról tudott. Az egyéni, eredeti jelleg pedig mindkét kerékpárnál megnyilvánulhat „a kerékpárváz homlokcsövét az ülőcsővel összekötő kialakításban, amely magában foglalja a homlokcsőből kiinduló alsó és felső csövet (az alsó cső „S” alakba hajlított vonalát), a felső csövet az ülőcsővel összekötő keresztmerevítő csövet, valamint az alsó és felső csövet összekapcsoló négyzet alakú merevítő lemezt.”

A második eset tényállása szerint egy korábbi *transzformátorolaj-szivattyú* terveit alapul véve a vádlott a tervező engedélye nélkül egy másik szivattyút tervezett, majd elkezdte az új tervek alapján a szivattyúkat gyártani és értékesíteni. Az eljáró tanács előzetes megállapításai alapján egy transzformátorolaj-szivattyú terve, mint műszaki létesítmény terve, lehet szerzői mű, azonban hangsúlyozta, hogy „minél kisebb egy szerző mozgástere, annál valószínűbb, hogy a két szerző egymástól függetlenül is ugyanazt a kifejezésmódot választja. Tehát, ha két szerző egy műszaki létesítmény megvalósításához egymástól függetlenül ugyanazt a kifejezésmódot választja, akkor az valószínűsíthetően azért van így, mert a funkcionális determináltság miatt a lehetséges kifejezésmódok, olyan csekély eltérést tudnak csak felmutatni, ami a kifejezés egyéni, eredeti jellegét kizárja.” Az eljáró tanács a kerületi bíróság kérdésére adott válaszában kifejtette, hogy a sértett „által készített tervrajzok nem rendelkeznek egyéni, eredeti jelleggel, amely megalapozna szerzői jogi védelmet. A tervrajzokban esetlegesen előforduló, a G. tervekhez képest eltérő műszaki változtatások egyetemi tananyag részét képezik, illetve közismert műszaki megoldásokon alapulnak, tehát egy mérnök szakember szivattyú tervezése során hasonlóan járt volna el. (...) A sértett tervrajzaiban alkalmazott megoldások szabadalmakból, szakirodalomból, egyetemi tankönyvekből is ismertek voltak.”

Az időközben megszületett és a Testületnek megküldött jogerős ítélet szerint a bíróság az ügyész – bűncselekmény hiányában – kezdeményezésére a vádlottat felmentette.

3. SZJSZT 35/15 1300 db jogosulatlanul többszörözött és terjesztett DVD által okozott vagyoni hátrány mértékének megállapítása

Egy szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének büntette miatt indult büntetőügyben a kerületi bíróság kirendelte a Testületet. A megállapítható tényállás szerint a vádlott egy internetes apróhirdetés útján kívánta 1300 db írott DVD-ből álló gyűjteményét jelképes 10.000 Ft-os áron eladni. Az ügyben elsősorban a kirendelésben megfogalmazott kérdések figyelemreméltóak, amelyek nem csupán arra terjedtek ki, hogy a vádlott cselekményével milyen összegű vagyoni hátrányt okozott, hanem lehetőséget adott a szakértő számára arra, hogy ha a vagyoni hátrány mértéke pontosan nem állapítható meg, akkor nyilatkozzon arról, hogy melyik vagyoni hátrány értékkategóriába eshet a vádlott cselekménye.

A testület nevében eljáró egyesszakértő az iratokban talált becsléssel összhangban állapította meg, hogy legalább 500-600 Ft/DVD nettó darabonkénti kiskereskedelmi átlagárral lehet számolni, és ez az ár egy meglehetősen diszkont áras kiskereskedelmi eladási árat feltételez.

Az időközben megszületett és a Testületnek megküldött jogerős ítélet szerint a bíróság a vádlottat bűnösnek találta, és elfogadta a Testület által megállapított 650-780 ezer Ft összegű – a lefoglalt DVD-kre tekintette kísérleti szakban maradt bűncselekmény – lehetséges vagyoni hátrányt.

V. Változás a Testület tagságában és vezetésében

Az igazságügyért felelős miniszter – a kultúráért felelős miniszterrel egyetértésben – 2015. július 20-án nevezte ki ötéves időszakra az új 191 fős testületet, az elnökség tagjait, valamint megújította dr. Győri Erzsébet elnöki kinevezését. A tagok névsora a Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítőben került közzétételre. A Testület elnökének egyetértésével az SZTNH elnöke új tisztségviselőként dr. Nagy Balázs jogi ügyintézőt nevezte ki 2015. augusztus 1-jével a Testület titkárhelyettesévé.

Budapest, 2016. június 23.

Dr. Győri Erzsébet
a Testület elnöke

Mellékletek:

- 1) A 2015. évben tartott elnökségi ülések jegyzőkönyvei
- 2) A megkeresések és megbízások listája

* * *

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 5. §-ának (3) bekezdésében foglaltak alapján a beszámolóval egyetérttek.

Budapest, 2016. június 27.

Dr. Bendzsel Miklós
a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának
elnöke